

'Dust en Zwoavel': Groningers over de bevrijding

Nw h N
6-2-1985

Schrijven lijkt een schaars beoefend tijdverdrijf. Zo heb ik in de grote onderneming waar ik nu al tientallen jaren werk, nooit iemand ontmoet die zich ermee bezighoudt. Des te meer verraste mij een paar jaar geleden dan toch weer de enorme deelname aan een schrijf- en dichtwedstrijd, op touw gezet door het Anjerfonds Groningen.

Verplicht thema was 'Bevrijding' en dat onderwerp mocht in de ruimste zin worden opgevat. Meer dan driehonderd verhalen en gedichten, samen 1375 bladzijden omvattend, passeerden de juryleden Jan Beijert, Swier Broekema, Siemon Reker en Ger Vaders. Driekwart gedeelte van het materiaal was proza. Tien procent was in het Gronings geschreven.

Op 29 april 1985 reikte Commissaris der Koningin Henk Vonhoff in het Provinciehuis oorkondes uit aan de hoofdprijswinnaars Gré van der Veen (categorie Groningstalg) en Henk J. Plenter (categorie Nederlandstalg) alsmede aan twintig andere winnende auteurs. Maar het zou nog geruime tijd duren eer de aangekondigde bundel, waarin het bekroonde werk zou worden opgenomen, het licht zou zien.

Dat gebeurde op 11 december vorig jaar, toen de heer Vonhoff in de recreatiezaal van Wolfard en Wessels te Groningen de eerste exemplaren aan de auteurs overhandigde. *Dust en Zwoavel, Capucijners met Samoswijn en andere bevrijdingsherinneringen* luidt de wat wijldopige titel van het boek, dat is uitgegeven door Actief Scheemda b.v. en Anjerfonds Groningen. De heer Vonhoff schreef een voorwoord, Toos Boekhoven maakte de illustraties.

Opmerkelijk niveau

Tweeëntwintig verhalen van Groningers, oud-Groningers en een enkele Drent, geschreven in het Nederlands en in de streektaal. Opvallend is dat vrijwel iedere auteur het thema 'bevrijding' heeft behandeld in het kader van de gebeurtenissen rond het einde van de bezetting in 1945. Enkele gedichten vormen daarop een uitzondering, evenals het verhaal 'Bevrijden' van Hanny Diemer. Een jonge vrouw heeft zich losgemaakt van haar overheersende echtgenoot, maar voelt zich pas volledig bevrijd als haar grootmoeder — belichaming van haar geweten — haar beslissing goedkeurt.

Geen openbaringen in dit boek, maar hier en daar wel degelijk niveau. Zoals in het verhaal 'Soms bloeide er een klaproos' van hoofdprijswinnaar Henk J. Plenter, waarin een jongen zijn eerste schokkende ervaringen met de wereld van de grote mensen — oorlogsgeweld, vlucht, het zien sneuvelen van een soldaat — op zijn eigen wijze tracht te verwerken.

Heel geslaagd vind ik ook 'Mijn vaders bevrijding' van Maria Vogelzang. Een vader van een gezin lijdt onder de inkwartiering van Duitsers in zijn huis; als zijn oudste dochter zich hei-

HET NOORDEN

melijk met de ongewenste gasten afgeeft en na hun vertrek zwanger blijkt te zijn, maakt hij zich van kant. De licht schoolse, onderkoelde toon van het verhaal (opzettelijk? Het wordt verteld door het jongere zusje) lijkt het navrante slot een extra accent te geven.

Gré van der Veen, die zó schrijft dat je zelf met je neus bovenop de gebeurtenissen lijkt te staan, is met haar verhaal 'Ze binnen op weeromraaize' (plus twee aansluitende verhalen) een

waardige winnares in de categorie Groningstalg. Toch zou ik lang geaarzeld hebben tussen haar en Geert Diemer, met zijn verhaal 'Bevrijden, 't verhoal van Tudeltoantje': een sober vertelde geschiedenis over een vrouw die in de laatste oorlogsweken een Duitse deserteur verbergt. Knap van constructie, met een dramatisch slot waarin nog een verrassende wending is verwerkt. Ook Jan Siebo Uffen, Sytse Steenstra, Willem Aalders en anderen hebben kwalitatief goede bijdragen geleverd.

Zwoavel

Zwoavel? In het Groninger Woordenboek heb ik het woord tevergeefs gezocht. Laat ik overigens altijd gedacht hebben dat het 'swevel' moest zijn... Jammer ook van de zetfouten waaraan je blik af en toe blijft haken; en jammer van de luchthartige wijze waarop — kennelijk niet volgens de bedoelingen van de auteurs — wordt omgesprongen met de toepassing van witregels en met het willekeurig invoeren of negeren van nieuwe alinea's.

Wie zich niet al te zeer aan zulke onvolkomenheden wenst te prikken, heeft aan 'Dust en Zwoavel' een heel aardige bloemlezing, waarin schrijvend en dichtend Groningen zich af en toe met vertoon van kwaliteit manifesteert. Daarnaast is het ook nog eens een boeiend 'document humain' over de roerige dagen rond de bevrijding. 'Dust en Zwoavel' kost in de boekhandel f 24,90.